

Rajnai Gergely

A kétpártrendszer lehetőségei

Lehet-e Magyarországból Tajvan?

Manapság a közvéleménykutatások legnagyobb kérdése, hogy mekkora a különbség a Tisza és a Fidesz között. Minden a két nagy párt versengéséről szól, és ez egészen más helyzet, mint ami akár egy évvel ezelőtt állt fenn: a Fidesz megkérdőjelezhetetlen dominanciája mellett ellenzéki kis- és középpártok harcoltak az életben maradásért. Még ebben a helyzetben írtak a Méltányosság Politikaelemző Központ szerzői [egy könyvet](#) arról,

info@meltanyossag.hu

www.meltanyossag.hu

0630-311-1701

1149 NAGY LAJOS KIRÁLY ÚT 167. II. 23.

hogyan milyen irányokba is haladhat ez a domináns rendszer, és az ebben felvázolt négy nagy forgatókönyv továbbra is mind-mind lehetséges, de mostani ismereteink szerint mindenki leginkább kétpárti versenyben gondolkodik 2026-ig. Amiben nincs egyetértés, az az, hogy mi lesz a választások után – összeomlik a Fidesz egy választási vereség hatására, visszaáll a '90-es évek többpártrendszer, vagy esetleg megmarad ez a kétpárti szembenállás? Erre a kérdésre találhatunk lehetséges válaszokat, ha szétnézünk a magyar történelemben és egy kicsit a világban is.

Amikor a magyar politikáról beszélünk, szinte mindig csak a hazai jelen és közelmúlt alapján próbáljuk értelmezni a látottakat, pedig nagyon hasznos, ha ennél tágabb nézőpontot veszünk fel. Egyrészt érdemes messzebbre nézni a történelemben, de talán még érdekesebb a világban is körülnézni. Nagyon ritkán keresünk nemzetközi párhuzamokat a magyar esetre, a legtöbb esetben fogalmunk sincs, hogy akár a környező országokban hogyan alakul a politika, arról pedig pláne nem, hogy távolabbi, akár nem nyugati államokban mi is a helyzet. Pedig, ahogy már korábbi könyvünkben is bemutattuk, a magyar fejleményeket és kilátásokat sokkal jobban megérthetjük, ha akár egészen távoli rendszereket is megismerünk – például a Magyarországgal első ránézésre egyáltalán nem hasonlító Tajvant, ami sok tanulsággal bír arra, hogy érkezhethet a több évtizednyi dominancia helyére kétpártrendszer. De még mielőtt Tajvanig jutnánk, fontos látni, hogy miért is van szó Magyarországon egyáltalán két tábor küzdelméről.

A kétpártrendszerre a magyar gondolkodásban gyakran merül fel az igény. Egy békés váltógazdálkodás, ahol egyik párt váltja a másikat, elsősorban akkor tűnt kívánatosnak, amikor a maihoz hasonló domináns rendszerek álltak fenn. Mind a dualizmus, mind a Horthy-korszak alatt visszatérő probléma volt, hogy az ellenzéki erők egymással voltak elfoglalva, nem voltak képesek egységesen kiállni az uralkodó párttal szemben, így nem is volt esélyük arra, hogy akár megszorongassák azt a választásokon. Értelemszerűen vágy mutatkozott arra, hogy egy egységes tömörülés képviselje a kritikus hangokat, és váltsa le a domináns pártot, majd következhet a „valódi demokrácia”, a két tömb közötti szoros verseny és az abból következő váltógazdálkodás.

Nem kell történésznek lennünk ahhoz, hogy tudjuk, hogy ez a vágy az adott korszakokban sohasem valósult meg. Az ellenzék legtöbbször széttöredezett volt, és nem tudta megtörni a dominanciát. A II. világháború után (néhány év elteltével) egypártrendszer következett, majd a rendszerváltással érkezett a sokpártrendszer igénye a magyar közéletbe: a két tömb versengése helyett a „virágozzék sok virág” elve volt népszerű az elit körében. Ez az elv sem tudott sokáig megvalósulni, mert az ezredfordulóra kialakult a korábban igényelt kétpárti (vagy kétblokkos) verseny az MSZP és a Fidesz között, majd 2010-ben ez egyszerűsödött tovább a mai dominanciává.

A magyar történelmi tapasztalat tehát az, hogy bármennyire is ott van az elitben az igény akár a kétpárti, akár a sokpárti küzdelemre,

ezek csak rövid ideig tudják felváltani a domináns időszakokat. Ebből kiindulva nehéz elképzelni, hogy a most fennálló szoros verseny stabilizálódhatna Magyarországon, az inga előbb-utóbb kileng valamerre, és kialakul egy többciklusos kormányzás.

Mégis lehetséges forgatókönyv az, hogy a dominanciát egy valódi kétpártrendszer váltsa fel. Bár az ellenzéki táborban többen azt remélik, hogy egy választási vereség esetén a Fidesz összeomlik, és 2026 után a jelenlegi kormánypártokon kívüli erők között fog zajlani a politikai küzdelem, nem feltétlenül lesz ez így. Elég messzire kell mennünk, hogy a legjellegzetesebb példát megtaláljuk ennek a várakozásnak a cáfolatára: Tajvan a legtipikusabb eset arra, hogy kétpárti versengés váltja a sokéves egypárti kormányzást.

Tajvanon az ország „megalakulása” (a kínai polgárháború elvesztése, és az antikommunista kormány emigrációja) után hosszú ideig tulajdonképpen egypártrendszer volt: a Kuomintang 1949 és 1969 között ellenfél nélkül vezette az országot, majd lassan bevezették a pluralizmust, és az 1990-es évekre már valódi küzdelem alakult ki a Demokratikus Progresszív Párt (DPP) és a kormány között. 2000-ben következett be a fordulat, amikor az elnökválasztást elveszítette a Kuomintang, és a DPP jelöltje aratott sikert, ezzel több mint 50 évnyi dominanciának véget vetve.

Maga az elnökválasztás furcsa körülmények között tudott ilyen sokkoló eredményt hozni, mivel a Kuomintang egyik népszerű politikusa, James Soong belső konfliktusok miatt a voksolás előtt kilépett a pártból,

és független jelöltként indult el. Így a DPP úgy tudott nyerni, hogy érdemben alig növelte a támogatottságát, nem érte el a 40%-os szavazatarányt, de a kormánypárti voksok két jelölt között megoszlottak, így lehetett ellenzéki elnök Tajvanon. A korábban elképzelhetetlen győzelem hitet adott a tajvaniaknak, hogy le lehet győzni a Kuomintangot, és a DPP megerősödését eredményezte.

50 évnyi dominancia után logikusnak tűnhetett, hogy egy vereség végleg megroppantja a rendszert, és a Kuomintang egyszerűen eltűnik a tajvani politikából, vagy legfeljebb egy jóval kisebb utódpart révén képviselteti magát a továbbiakban. Nem ez történt – az ezredforduló óta a DPP és a Kuomintang fej-fej melletti küzdelméről szól a szigetország politikája. Vannak ugyan kisebb pártok, de ezek jellemzően besorolhatók a két nagy erő egyike mellé, így alakult ki egy „kék” (Kuomintang-vezette) és egy „zöld” (DPP-vezette) tömb. Szinte felváltva nyeri a két tömb a parlamenti választásokat, és mindkét párt több elnököt is adott az országnak az elmúlt huszonöt év során, tehát gyakorlatilag megvalósult a váltógazdálkodásra épülő kétpártrendszer.

A tajvani példa természetesen sok szempontból nagyon távoli, mégis tanulságos 2026-ra és kicsit távolabbra nézve. Megmutatja, hogy azok, akik egy esetleges Fidesz-vereség után arra számítanak, hogy összeomlik a NER, a Fidesz szavazói eltűnnek és egy teljesen új játéktér alakul ki, könnyen lehet, hogy tévednek. A magyar társadalom kétoldalú megosztottsága régi téma (lásd akár a vidéki-urbánus vitákat

az értelmiségen belül, de bármilyen, a társadalom elmúlt száz évét leíró kutatás is hasonló mintákra enged következtetni), és ez az elmúlt évek során – világszerte, de Magyarországon is – [erősödő polarizáció](#) az árkokat még mélyebbre ásta. Az az ábránd, hogy a Fidesz szavazói a rendszer meggyengülésének láttán azonnal otthagyják a pártot, nem tűnik reálisnak. Tajvanon 50 év diktatúra, féldiktatúra és dominancia után a NER-nél sokkal mélyebben beágyazott, sokkal legyőzhetetlenebbnek tűnő rendszer bukott meg 2000-ben, de a kormánypárt szavazói mégis kitartottak, és huszonöt évvel a rendszer összeomlása után a rendszerváltáshoz vezető törésvonal még mindig meghatározza a szigetország politikáját.

Az az eshetőség sem valószínű, amire megint mások szintén számítanak, miszerint a Fidesz olyan erős rendszert épített ki, hogy egy esetleges Tisza-siker után lehetetlenné válik a kormányzás. Bár ilyenre is látunk bőven példát ([könyvünkben](#) ezek közül Japánt elemezzük részletesen), Tajvanon egy, a NER-nél jóval régebben fennálló és jóval mélyebbre nyúló társadalmi-gazdasági hálót kiépítő rendszer meglepő bukását követően az ellenzék képes volt kormányozni, és kiépítette a saját hátszágát.

Látható, hogy lehetséges akár hosszú távon fennálló kétpárti (vagy kéttömbös) versengés hosszú kormányzás után úgy, hogy a korábbi domináns párt a két nagy tömb közül az egyiket vezeti. Be lehet rendezkedni tehát akár arra, hogy 2026 után a Fidesz és a Tisza közötti tartós verseny következik a magyar politikatörténetben.

Ez természetesen csak az egyik lehetőség, hiszen még egy éve sincs, hogy a Tisza Párt feltűnt a magyar politikában, a választásokig is sok minden változhat, és arra is több alternatív forgatókönyv létezik, hogy mi következhet 2026 után, ez csupán az egyik lehetőség. Tajvan példája és a magyar társadalom politikai megosztottsága azonban megadja azt az alapot, amire egy, sokak által régóta kívánatosnak tartott kétpárti váltógazdaság épülhet. Jelenleg lehetetlennek tűnik, hogy két, egymással ilyen szinten antagonisztikus ellentétben lévő tábor békés, demokratikus keretek közötti kétpártrendszerben működjön, de a kényszer nagy úr: ha ilyen a társadalomszerkezet, akkor a felek kénytelenek lesznek ebben gondolkozni. Tajvanban már megcsinálták.